

SUMMARY

Strelchenko L. Development of Information and Communication Competence of Future English language teachers in Great Britain.

The problem of training teachers of English as a foreign language through the integration of information and communication technologies and development of students' ICT-competence in the educational process in British universities is actualized in the article. The scope of technology integration is examined with a view of showing its relationship with pedagogy. The successful solution of problems of quality training linguists in higher education establishments is based on the competence approach.

Competence approach is regarded as the basis of modernization of higher teacher training education. The main tasks of higher education in the context of the competence approach are outlined. Professional competence formation completely allows investigating the question of specialist training quality. In this context IST- competence is considered to be a key integral characteristics of future specialists. Modern society demands professionally competent specialists with critical thinking, readiness for research work, self-realization in their professional activity. These tasks may be achieved through modernization teaching technologies innovation and their integration into the process of language teaching/learning.

Development of information and communication competence at university graduates is a key component of their professional training and is carried out in the course of the program disciplines study with wide integration of information and communication technologies in the instructional process. It is noted that technology means the application of research findings to promote teaching/learning language for professional goals and is used to facilitate students learning.

This article discusses the result in a wide use of technology for instructional purposes, which is not restricted to the mechanical application of various new computer hardware and software devices during the process of instruction. It includes the strategies for selecting the desired technologies, skill to demonstrate how the selected technologies will be used, skill to evaluate such technologies, as well as the skill to customize the use of such technological skills in a way that addresses instructional problems.

In further exploration it is worth studying the characteristics of the educational process for the preparation of teachers of English in UK universities for using Moodle, Mahara and Totara Partner and the development of information and communication competence when working with masters programs.

Key words: *an English teacher, information and communication technology, information and communication competence, Master of Arts in English Language and Literature.*

УДК 37.017.7:373.9

С. В. Федоренко

Національний технічний університет
України «Київський політехнічний інститут»

ОГЛЯД ТЕНДЕНЦІЙ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ МОДЕЛІ ЗАГАЛЬНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-БАКАЛАВРІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ

У статті висвітлено погляди європейських освітян щодо необхідності наслідування досвіду США у сфері загальної гуманітарної підготовки студентів-бакалаврів. Використання елементів американської моделі загальної гуманітарної освіти на теренах Євросоюзу орієнтовано на розвиток моральних та естетичних цінностей студентів, їхніх високих суспільних ідеалів, переконань і способів поведінки,

відповідних соціокультурним умовам сьогодення. Автор ставить за мету розгляд тенденцій впровадження загальної гуманітарної підготовки європейських студентів. Перспективою подальших розвідок у цьому напрямі є вивчення особливостей побудови куррикулумів на основі американської моделі загальної гуманітарної освіти у вищих навчальних закладах різних країн Євросоюзу.

Ключові слова: загальна гуманітарна підготовка студентів-бакалаврів, вища освіта в країнах Євросоюзу, американська модель загальної гуманітарної освіти, Болонський процес, гуманітарна культура студентів.

Постановка проблеми. Початок ХХІ ст. ознаменувався переглядом ролі гуманітарної освіти у вищій школі Європейського Союзу та зростаючим зверненням європейської педагогічної спільноти до здобутків США в цій сфері. У ході реалізації Болонської конвенції європейські освітяни спрямували свій рух у напрямі відмови від фундаментальної вищої освіти на користь практично-прагматичної професійної підготовки студентів.

Відомо, що Болонський процес, ставлячи за мету зближення та гармонізацію систем освіти всієї Європи, ґрунтується на досягненні таких завдань освіти, як: 1) уніфікація задля повсюдного працевлаштування; 2) збільшення інтелектуального, культурного, соціального й науково-технічного потенціалу Європи та престижності освіти; 3) конкурентоздатність з іншими освітніми системами світу; 4) підвищення ролі університетів як носіїв європейської форми свідомості.

Утім, на тлі зазначених цілей європейські освітяни занепокоєні тим, що Болонська система значною мірою знищує класичну вищу освіту, уніфікуючи її, відмовившись від здобутків загальноосвітнього гуманітарного компонента. При цьому гальмується поява інноваційних підходів в освітньому просторі, що не дозволяє підвищити людський потенціал інакше, ніж у межах економічного зростання, де всі сфери життя – інтелектуальна, культурна, соціальна та науково-технічна – йому підпорядковані.

Аналіз актуальних досліджень. Сьогодні в Європі зростає чисельність педагогів (Дж. Вайт, М. ван дер Венде, К. Вронська, П. Ґастон, К. Заневська, Дж. Ларсен, І. Суріна та ін.), які наполягають на наслідуванні американської моделі гуманітарної освіти, що «спрямована на всебічний розвиток особистості, включаючи її моральне виховання, та є експліцитною для впровадження» [13, 3]. На думку професора Лондонського університету Дж. Вайта, «всебічно розвинена особистість (person in the round) здатна жити реальним життям та успішно справлятися з його викликами» [14, 184].

На переконання американського історика й освітянина Ш. Розблатта, «гуманітарна складова вищої освіти завжди була на порядку денному європейського освітнього простору, але не мала того пріоритету, що в США» [12, 5]. Дослідник вважає, що «гуманітарна освіта є невід'ємною частиною та характерним аспектом освітньої індустрії США, як ніде більше у світі». Вона також слугує «вічною ідеєю, національною емоційною інвестицією США» [12, 1–2].

Мета статті полягає у висвітленні тенденцій імплементації загально-освітньої гуманітарної підготовки студентів у вищій школі країн Євросоюзу.

Методи дослідження. Відповідно до поставленої мети використано комплекс взаємодоповнювальних методів: вивчення, узагальнення, систематизацію психолого-педагогічної літератури, зарубіжних і вітчизняних першоджерел, для з'ясування стану розробленості досліджуваної проблеми; аналіз, синтез, абстрагування для розкриття філософсько-педагогічних засад загальної гуманітарної підготовки студентів у США та країнах Євросоюзу, формування висновків і перспективного напрямку подальших розвідок із проблеми дослідження; компаративний аналіз, який дозволив зіставляти тенденції розвитку загальної гуманітарної підготовки студентів у США та в Європі.

Виклад основного матеріалу. Професор університетського коледжу Амстердама М. ван дер Венде, досліджуючи питання запровадження загальної гуманітарної підготовки бакалаврів у європейських закладах вищої освіти, указує на її чітке історичне коріння на теренах Європи (наприклад, давньогрецькі філософи-просвітителі, праці яких слугували основою навчання в середньовічній Європі; заснування університетів Оxfорда та Кембріджа на підґрунті гуманітарних дисциплін). Водночас нідерландська дослідниця зауважує, що «гуманітарна освіта сьогодні існує поза географією свого походження» [13, 233]. Але, як стверджує М. ван дер Венде, «сучасна загальна гуманітарна освіта в Європі загалом сфокусована в старшій середній школі (гімназії)» [13, 235]. А «в програмах підготовки європейських бакалаврів усе ще домінує вузькоспеціалізований підхід та надмірна рання спеціалізація, що перешкоджає вихованню в них гуманістичних цінностей, зокрема громадянськості (за виключенням небагатьох коледжів у Шотландії та Ірландії, у яких навчально-виховний процес з моменту їхнього заснування базується на ідеях Дж. Ньюмена та Дж. Мілла)» [13, 235].

Розглянемо побіжно в історичній ретроспективі погляди Дж. Ньюмена та Дж. Мілла з огляду на їхній вплив на поширення гуманістичних засад європейської вищої освіти.

Англійський дослідник Г. Ньюмен, який у 1854–1858 рр. очолював католицький університет у Дубліні, зазначав, що основним завданням університету є сприяння появі інтелектуально розвиненого члена суспільства шляхом формування в нього характеру та культури мислення на основі надання гуманітарного знання з метою освоєння досягнень людської цивілізації [8, 42–43].

Основний вектор педагогічних пошуків Дж. Ньюмена полягав у теоретичних і практичних спробах примирення історично сформованого антагонізму між світською та релігійною освітою, на його думку, основного джерела всіх проблем розвитку вищої школи в США і Західній Європі. Відповідно, ключовою в педагогічному вченні Дж. Ньюмена стала ідея

загальної, обов'язкової державної освіти без класової, соціальної, політичної, релігійної та гендерної сегрегації, що лягла в основу його концепції «загальної гуманітарної освіти» (Liberal Arts Education) [8]. Навчально-виховний процес згідно з концепцією гуманітарної освіти Г. Ньюмена мав будуватися на вільному спілкуванні викладачів і студентів, їхньому спільному інтелектуальному розвитку та дослідницькому пошуку [8, 85].

У свою чергу, Дж. Мілл, англійський теоретик європейського лібералізму XIX століття, стверджував, що свобода індивіда й розвиток держави перебувають у взаємозалежності. Він був переконаний, що від свободи й уміння людей створювати нормальне людське співжиття залежить у цілому процвітання держави. Тому держава через освіту першою несе відповідальність за стан суспільства: гідна держава повинна створювати умови для самовдосконалення народу. При цьому Дж. Мілл дійшов висновку, що вільна особистість є водночас і особистістю законслухняною [7]. Він також систематизував дослідження індуктивних методів причинних зв'язків явищ навколишнього світу. Його науковий доробок у галузі індукції став викладатись у курсах з логіки в європейських вищих навчальних закладах того часу.

Повертаючись до сучасного стану речей у європейському освітньому просторі, М. ван дер Венде критикує систему вищої освіти у країнах Європи за «ігнорування міждисциплінарністю та гнучкістю в підходах до організації навчально-виховного процесу» [13, 239].

Датський освітянин Дж. Ларсен виокремлює «дві основні загрози Болонського процесу, а саме: 1) масовість вищої освіти в європейському освітньому просторі, яка призвела до падіння її стандартів; 2) модульна система, що перешкоджає формуванню в студентів компетентностей, необхідних для їхньої успішної життєдіяльності» [6, 309].

Погоджується з вищезгаданим американський педагог П. Ґастон, який стверджує, що, «незважаючи на великі цілі Болонського процесу, він здебільшого має економічну орієнтацію, розвиваючи лише вузькопрофесійну складову вищої освіти. Натомість загальна гуманітарна підготовка студентів у США спрямована на формування широкого спектру компетентностей, необхідних для всіх сфер життєдіяльності людини, а саме: критичне мислення, культурна грамотність, комунікативні навички, етичне судження, громадянськість» [5, 14].

Американський педагог М. Рот, який називає гуманітарну освіту «вельми корисною» для молодих людей, указує на те, що на сучасному етапі важливіше, ніж будь-коли раніше, не відмовлятися від творчих і гуманістичних основ освіти на користь вузьких технічних форм навчання заради отримання швидкого, утилітарного результату. Ці результати не зможуть замінити гуманність, критичне та креативне мислення, досвід, що підсилюють можливість студентів оцінювати та розуміти навколишній світ,

а також знаходити новаторські рішення для розв'язання життєвих задач. «Як максимум, гуманітарна освіта розвиває здатність бачити можливості та отримувати задоволення від подолання кордонів, які інакше молоді люди могли б і не перетнути. Освіта повинна вести їх за ці межі, якщо вона зорієнтована стати чимось більшим, ніж підготовкою до заздалегідь заготовлених життєвих ролей» [11, 4].

Подібної думки дотримується американський філософ Р. Рорті, на переконання якого, завдання вищої освіти, сконцентрованої на загальній гуманітарній підготовці, полягає в «підбурюванні сумніву і збудженні уяви» молодих людей. Завдяки сумніву, уяві та кропіткій праці студенти «усвідомлять, як вони зможуть змінити себе», а потім і суспільство [10, 132].

З цього приводу доречно згадати напрацювання І. Канта, який вперше в історії філософії дійшов висновку про те, що без здатності уяви не були б можливими людський досвід і людське пізнання. Наступний крок у розумінні категорії уяви здійснив Ж.-П. Сартр. Відштовхнувшись від концепції інтенціональної свідомості Е. Гусерля, він обґрунтував «ірреалізуючу» функцію уяви, мета якої полягає у відтворенні цілісності буття, що є недосяжним у «безпосередньому існуванні». Уява у Ж.-П. Сартра виступає не лише як пізнавальна здатність і рушійна сила творчого процесу, а як зв'язок, що поєднує світ людини у єдине ціле, слугує її енергією [3, 185–195]. Тож загальна гуманітарна підготовка студентів сприяє розвитку в них уяви, яка, у свою чергу, безпосередньо впливає на пізнавальний процес та на набуття ними певного досвіду.

Британський філософ і освітянин Р. Пітерз ще в середині ХХ ст. наголошував, що якісна гуманітарна освіта має задовольняти такі 3 критерії:

- 1) ціннісна основа навчально-виховного процесу;
- 2) розгляд навчального матеріалу з огляду на історичний, соціокультурний та естетичний контексти;
- 3) побудова освітнього процесу на основі критичної дискусії та аналізу («цей процес ні якою мірою не повинен бути догматичним») [9, 43–45].

За Ш. Розблаттом, однією з основних причин занепаду європейської гуманітарної освіти є «туризм бакалаврів». Адже «в Європі студенти бакалавріату часто перетинають національні кордони в освітніх цілях. Тому педагоги, зазвичай, ототожнюють загальну гуманітарну освіту з вивченням мов сусідських країн та їхніх культур. При цьому дуже мало викладачів європейської вищої школи приділяють увагу моральному вихованню студентів і формуванню в них естетичних цінностей» [12, 4].

Польський педагог К. Занєвська, вивчаючи перспективи розвитку вищої освіти в контексті Болонського процесу, вказує на «...зниження престижу закладів вищої школи, що є наслідком нових тенденцій, таких як: масовість, комерціалізація, «професіоналізація та бюрократизація» [1, 189]. Крім того, на її думку, європейські педагоги здебільшого «ігнорують виховну функцію

університету» [1, 189]. Вихід із ситуації, що склалася у вищій школі сьогодні, європейці вбачають в «ідеї відновлення традиційних цінностей *universitas* та традиційної моделі університету» [1, 188].

Польська дослідниця К. Вронська зазначає, що сьогодні в Польщі, як і в багатьох інших європейських країнах в академічних колах ведуться дискусії стосовно запровадження загальної гуманітарної підготовки студентів. Ці дискусії, за твердженням К. Вронської, «продукують усе більше і більше доводів щодо історичної значущості англо-саксанської моделі гуманітарної освіти як... універсальної цінності, що звільняє людей від усіх форм підкорення» [15, 38].

Наголошуючи на важливості наслідування досвіду США у сфері загальної гуманітарної підготовки студентів, Дж. Ларсен звертає увагу на те, що «американські коледжі вирізняються чіткими освітніми функціями в суспільстві на відміну від європейських. Американську молодь у коледжах не лише навчають, але й виховують у дусі високих моральних принципів і формують громадянську відповідальність. ...Навіть побіжний погляд на архітектуру університетів у США вказує на різницю в освітніх традиціях цієї країни та Європи. У той час, як американський кампус складається з будівель різного призначення – для проживання, повноцінного соціокультурного життя та власне освіти, типовий європейський університет є конгломератом лекційних залів і лабораторних приміщень» [6, 309].

Слід зауважити, що окреслена вище структура американських кампусів створює таке освітнє середовище, яке здійснює соціалізуючий, виховний та освітній вплив на розвиток студентів, тобто сприяє успішному оволодінню ними соціальним, професійним та особистісним досвідом. Студенти почуваються психологічно комфортно у вищому навчальному закладі. Адже в межах однієї території вони знаходять можливі форми для самовираження, усвідомлюють цінність навчального процесу та інших різноманітних видів діяльності, організованих в установі, успіхи й перспективи власного розвитку.

Дж. Ларсен посилається на ідею мультіверситету американського освітянина К. Кларка, який ще в 1993 р. стверджував, що «імперативи, що сформували університети США, є дієвими й для всього світу» [6, 320]. «Модель загальної гуманітарної освіти в США ґрунтується на двох важливих аспектах американського суспільства – його плюралістичності й високому рівні освітнього та громадянського ідеалізму. Кращі здобутки американців у цій сфері можна наслідувати в європейському освітньому просторі» [6, 322].

У свою чергу, М. ван дер Венде виокремлює три взаємопов'язані між собою групи аргументів за впровадження загальної гуманітарної підготовки студентів у Європі. До першої групи дослідниця відносить трансдисциплінарні знання епістемілогічного характеру. Другу групу аргументів складають економічні чинники, що пояснюється необхідністю

формування певних умінь і навичок задля успішної професійної діяльності у XXI столітті (критичне мислення, вміння працювати в команді, навички ефективного спілкування тощо). Третя група має гуманістичне підґрунтя та охоплює соціальні й етичні аспекти життєдіяльності людини [13, 241].

Зазначимо, що сучасна Європа не лише теоретизує з приводу необхідності впровадження елементів американської моделі загальної гуманітарної освіти, вона перейшла до рішучих дій щодо їхнього втілення на практиці.

Сьогодні в Європі функціонує низка гуманітарних коледжів, діяльність яких ініційована завдяки США – шляхом партнерства, програм спільних дипломів щодо присудження ступеня бакалавра та/або надання фінансування різними освітніми фундаціями цієї країни. Усі ці коледжі є членами Консорціуму європейських коледжів гуманітарних та природничих наук (ECOLAS) [13, 235].

Посилаючись на інформацію Фонду Карнегі, М. ван дер Венде зазначає, що нині на території Євросоюзу налічується 287 коледжів, у яких запроваджено бакалаврські програми з гуманітарної освіти. Навчання в цих закладах вищої освіти ведеться англійською мовою [13, 239].

Цікаво, що саме в Нідерландах зосереджена найбільша кількість вищих навчальних закладів (у межах однієї країни), у яких запроваджено програми із загальної гуманітарної підготовки бакалаврів – 9 із 19 інституцій вищої освіти. Серед них – 6 дослідницьких університетів, до складу яких входять гуманітарні коледжі або які пропонують загальноосвітні програми навчання з гуманітарних дисциплін (наприклад, провідні університети країни – Утрехтський, Амстердамський, Лейденський, Маастрихтський, Амстердамський університетський коледж (на базі Амстердамського та Вільного університетів), університет гуманізму в Утрехті) [13, 252].

Серед європейських закладів вищої освіти з гуманітарною складовою підготовки бакалаврів М. ван дер Венде виокремлює інститут Джона Кебота (м. Рим, Італія), коледж Везалія (м. Брюссель, Бельгія), Європейський гуманітарний коледж (м. Берлін, Німеччина), університет Якобса (м. Бремен, Німеччина), університет Чарльза (м. Прага, Чехія), Університет Готланда (м. Вісбю, Швеція), Американський університет (м. Благоєвград, Болгарія), інститут міждисциплінарних досліджень «Artes Liberales» Варшавського університету (м. Варшава, Польща), Лондонський університетський коледж (м. Лондон, Велика Британія), Кентський університет (м. Кент, Велика Британія), коледж Франкліна (м. Лугано, Швейцарія), Копенгагенський університет (м. Копенгаген, Данія) [13, 237–238].

Нині в галузі вищої освіти Євросоюзу спостерігається стратегічне зрушення щодо імплементації загальної гуманітарної освіти у вищій школі, що базується на чотирьох фундаментальних принципах, сформульованих у доповіді, підготовленій для ЮНЕСКО незалежною Міжнародною комісією з освіти для XXI ст. на чолі з колишнім Головою Європейської комісії

Ж. Делором «Освіта: прихований скарб», а саме: вчитися пізнавати, вчитися працювати, вчитися співіснувати та вчитися жити. Згідно з колективною думкою Комісії, реалізація заявлених принципів сприятиме розвитку всіх здатностей особистості, прихованих у ній як дорогоцінний скарб [2].

Отже, перед вищою освітою Євросоюзу поставлене завдання сприяти збереженню та розвитку моральних і естетичних цінностей, високих суспільних ідеалів, переконань і способів поведінки людей, відповідних соціокультурним умовам сьогодення.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що європейська вища освіта на початку XXI ст. потребує перебудови на основі гуманістичних принципів, які концентрують увагу на особистості кожного студента, його свободі, праві на цілісний розвиток у гармонії з мисленням, волею та почуттями. У сучасному суспільстві затребувані не просто конкурентоздатні, а креативні, адаптивні, відповідальні громадяни з розвиненою гуманітарною культурою, які критично мислять та здатні до самоосвіти впродовж усього життя. Вища школа має надати студентам певний обсяг гуманітарних знань, необхідний для їхньої подальшої професійної діяльності в умовах міжнародних структур європейського ринку праці на основі усвідомленого вибору ідей, культур і стилів життя.

Перспективу подальших розвідок у цьому напрямі вбачаємо у вивченні особливостей побудови куррикулумів на основі американської моделі загальної гуманітарної підготовки студентів у вищих навчальних закладах різних країн Євросоюзу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Заневска К. А. Перспективы развития высшего образования Польши в контексте Болонского процесса / К. А. Заневска // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький університет ім. Григорія Сковороди». – Дод. 1 до Вип. 5. – Т. I (52) : Темат. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2014. – С. 183–191.

2. Образование: сокрытое сокровище. Основные положения Доклада Международной Комиссии по образованию для XXI века [Электронный ресурс]. – Режим доступа :

<http://www.ifap.ru/library/book201.pdf>

3. Павлова О. Ю. Проблема загальності естетичного почуття у трансцендентальній естетиці Канта / О. Ю. Павлова // Практична філософія. – 2000. – № 1. – С. 185–195.

4. Сурина И. А. Система высшего образования Польши перед вызовами современности / И. А. Сурина // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький університет ім. Григорія Сковороди». – Дод. 1 до Вип. 5. – Т. I (52): Темат. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2014. – С. 366–377.

5. Gaston P. L. Bologna: A Challenge for Liberal Education and an Exceptional Opportunity / Paul L. Gaston // Liberal Education. – 2008. – Vol. 94. – № 4. – P. 14–19.

6. Larsen J. E. Role of the Humanities in the Bologna Idea of a University: Learning from the American Model? / Jesper Eckhardt Larsen // Revista Española de Educación Comparada. – 2006. – № 12. – P. 309–327.

7. Mill J. On Liberty [Electronic resource] / John Stuart Mill. – Kitchener, Ontario : Batoche Books, 2001. – 109 p. – Mode of access :

<http://socserv2.socsci.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/mill/liberty.pdf>

8. Newman J. H. The Idea of a University / John Henry Newman. – Oxford University Press, 1976. – 684 p.

9. Peters R. S. Ethics and Education / Richard Stanley Peters. – London : Allen and Unwin, 1966. – 333 p.

10. Rorty R. Philosophy and Social Hope / Richard Rorty. – London : Penguin Books, 1999. – 486 p.

11. Roth M. S. Creative, Humanistic, and Pragmatic : Liberal Education in America / Michael S. Roth // Diversity and Democracy. – 2012. – Vol. 15. – № 1. – P. 2–5.

12. Rothblatt S. Living Arts: Comparative and Historical Reflections on Liberal Education / Sheldon Rothblatt. – Washington : Association of American Colleges and Universities, 2003. – 72 p.

13. Wende M. van der The Emergence of Liberal Arts and Sciences Education in Europe: A Comparative Perspective / Marijk van der Wende // Higher Education Policy. – 2011. – Vol. 24. – P. 233–253.

14. White J. Rethinking the school curriculum: values, aims and purposes / John White. – London : RoutledgeFalmer, 2004. – 195 p.

15. Wrońska K. Liberal Education in Selected Polish Pedagogical Concepts – in Comparison to English-language Concepts – with Particular Reference to the Enlightenment (Period1) / Katarzyna Wrońska // Kultura i Wychowanie. – 2013. – № 5 (1). – P. 33–38.

РЕЗЮМЕ

Федоренко С. В. Обзор тенденций внедрения элементов американской модели общей гуманитарной подготовки студентов-бакалавров в высшей школе стран Евросоюза.

В статье освещены взгляды европейских педагогов о необходимости заимствования опыта США в сфере общей гуманитарной подготовки студентов-бакалавров. Использование элементов американской модели общего гуманитарного образования на территории Евросоюза ориентировано на развитие нравственных и эстетических ценностей студентов, их высоких общественных идеалов, убеждений и способов поведения, соответствующих социокультурным условиям настоящего времени. Автор ставит целью рассмотрение тенденций внедрения общей гуманитарной подготовки европейских студентов. Перспективой дальнейших исследований в этом направлении является изучение особенностей построения curriculумов на основе американской модели общего гуманитарного образования в высших учебных заведениях разных стран Евросоюза.

Ключевые слова: *общая гуманитарная подготовка студентов-бакалавров, высшее образование в странах Евросоюза, американская модель общего гуманитарного образования, Болонский процесс, гуманитарная культура студентов.*

SUMMARY

Fedorenko S. An overview of the trends of implementing of elements of the American model of the overall humanitarian training undergraduate students in higher education in the countries of the European Union.

The paper highlights the causes of reemergence of humanitarian education in up-to-date European higher school on the background of the Bologna Process and the need for

enhancement of the international dimension of higher education. Despite its antiquity, humanitarian education is assumed to be unique to the USA but with the roots in European traditions. Nowadays it is something of an educational industry in the United States as nowhere else in the world.

Humanitarian education is tightly correlated with the values of American democracy, with American ideas of citizenship, and with American view of a life well lived. This type of undergraduate study has worked out the ideal of humanitarian educated student of the twenty-first century who is a lifelong learner, open-minded, tolerant, intellectually curious, self-actualizing with striving for personal growth, physical and mental health and spiritual well-being. As a learner and global citizen, the humanitarian educated person is actively engaged with the world in all of its complexity, diversity and dynamism.

The paper aims to analyze why humanitarian education appears to be a relevant response to the needs for higher education reform in the European Union. The analysis is based on the views of European academics as for an insufficient level of differentiation and too-early over-specialization. In particular the lack of differentiation in the massified higher educational systems of the European Union in the terms of broader approaches to bachelor education in order to overcome the disadvantages of too-early over-specialisation, by reestablishing the balance between breadth and depth of the curriculum is described.

As an observation it can be stated that a problematic tendency in most countries of the European Union is that the arts are only seen as humanitarian culture and citizenship education until the secondary level of education. In the discussions about the humanitarians in the universities these issues are more or less disregarded in favour of direct labour market relevance. With the view to coping with the problems mentioned European educators are implementing the elements of US model of humanitarian education. Humanitarian education in Europe is taught in English.

The perspective of further research lies in researching curricula of European version of the humanitarian model with an emphasis on its meaning in the globalized higher education context of the 21-st century.

Key words: *humanitarian education, higher education of the European Union, the US model of humanitarian education, Bologna Process, undergraduate study, students' humanitarian culture.*